

За роки незалежності України розвивався переважно побутовий анекдот. Політичні події у свідомості людей були відтінені, відповідно, і політичні діячі не змогли стати персонажами анекдотів. Розвиткові побутового анекдоту сприяв і той факт, що кожна окрема особистість і весь народ були штучно ізольовані від управління державою, тому й реальні політичні процеси не так глибоко торкалися безпосереднього життя людей.

Президентські вибори 2004 р., які стали переломним моментом в історії України та етапом у формуванні національної свідомості, породили безліч жартів і анекдотів, у яких коментували, іронічно загострювали, сатирично висміювали суспільно-політичні події, ситуації та їх учасників. Цьому сприяли і власні спостереження. Українські події листопада-грудня 2004 р. репрезентують архетипізовані у свідомості народу форми, висміюючи «застарілу» серйозність, нездатність адаптуватися до нового часу, відсутність реакції на його виклики у представників офіційних правлячих кіл. М. М. Бахтін наголошував на тому, що навіть т. зв. стара влада все одно викликає страх, який, у свою чергу, може бути подоланий сміхом. «Серйозність, – вважає вчений, – офіційна, авторитарна, пов'язана з насиллям, заборонами, обмеженнями. У такій серйозності завжди наявний елемент страху... Сміх... передбачав перемогу над страхом» [1, с. 101]. Якщо провести аналогію із ситуацією в Україні, то можна дійти висновку, що сміхова культура стала засобом для розчинення страху суспільства перед владними органами. Нemoжливiсть на перших етапах протистояти цій системі в політичному плані дістала цілком виразне вирішення у народній творчості [6; 8; 9].

Усе зазначене вище дає підстави зробити певні висновки. Нині, як і багато століть тому, народні традиції та звичаї є одним із головних чинників відродження й збереження нації. Кожний із нас є спадкоємцем великої скарбниці народної культури, продовжувачем її традицій і звичаїв. Важливі

події в державі, в особистому житті, які глибоко зачепили свідомість людини, дали імпульс для розвитку фольклорних жанрів, зокрема анекдотів, графіті, молодіжної субкультури, деяких жанрів дитячого фольклору тощо. Їх створенню передували певні чинники: добровільне зібрання великої кількості людей в одному місці – на Майдані, в навчальному закладі, на площі (М. М. Бахтін вживає термін – «культура площі»). Прості люди, молодь, діти є одночасно творцями і розповсюджувачами фольклорних творів. Засобами поширення фольклорних текстів (анекдотів та жартів) є традиційні для народної культури певні особи, безіменні та невизначені, проте у XXI ст. до них додалися періодичні видання, листівки, Інтернет, навіть SMS, що передаються мобільними телефонами. Отже, усна народна творчість жива і житиме доти, доки живе сам народ. Адже він створює нові види, жанри і реагує на всі суспільні процеси, що відбуваються в державі.

1. Бахтин М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса / М. Бахтин. – М.: Художественная литература, 1990. – 543 с.
2. Борисенко В. Вірування у повсякденному житті українців на початку XXI століття / В. Борисенко // Етнічна історія народів Європи. Збірник наукових праць. – К.: УНІСЕРВ, 2003. – Вип. 15.
3. Кімакович І. Традиційний анекдот у контексті сміхових явищ української культури. Автореф. дис. ... канд. філол. наук / І. Кімакович. – К., 1996. – 24 с.
4. Колесса Ф. Українська усна словесність / Ф. Колесса. – Л., 1938. – 643 с.
5. Ніколаєва А. В. Вірування у повсякденному житті українців (кінець XX – початок XXI ст.) / А. В. Ніколаєва. – Харків, 2009. – 96 с.
6. Окара А. Золоте сяяння оранжевої революції или Как архистратиг Михаил заступился за Украину / А. Окара // Зеркало недели. – 2004. – 25 дек.
7. Пащенко Є. М. «Уже гаї листом криє» (усна народна політична творчість) / Є. Пащенко // Український політичний фольклор / Упорядкування, передмова, коментарі Є. М. Пащенка. – К.: Видавель Микола Дмитренко, 2008. – 100 с.
8. Полищук Ю. Это сладкое слово «свобода» / Ю. Полищук // Вечерние вести. – 7 дек.
9. Робер Р. Письменный текст в период революционных перемен / Р. Робер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.russ.ru/istsovr/other-lang/200101122rober.htm>.
10. Українська народна обрядова поезія / Упоряд. текстів, передмова К. Г. Борисенко. – К.: Школа, 2006. – 272 с.
11. Храплива-Щур Л. Щоденний побут / Л. Храплива-Щур // Українські народні звичаї в теперішньому побуті. – К.: Управління освіти Київської державної обласної адміністрації, 1993. – 77 с.

Сергій Ткаченко

Українці в етнічному складі населення Харкова на рубежі XX–XXI ст.

На основі аналізу статистичних матеріалів переписів 1989 та 2001 рр. досліджується етнічний склад населення Харкова. Визначено зміни чисельності та частки українців на тлі чисельності та частки представників окремих меншинних груп в етнічній структурі мешканців міста наприкінці XX – на початку XXI ст.

Based on statistical analysis of the censuses of 1989 and 2001 the Ethnic Structure of the population of Kharkiv is investigated. The changes of number and proportion of the Ukrainians on the background of number and proportion of representatives of some ethnic minority groups in the population's structure of the city at the end of 20th – at the beginning of 21st ct. are defined.

У сучасних умовах зростає увага до етнічних процесів в українському суспільстві, які довго залишалися поза науковими студіями. За радянських часів етномовна проблематика фактично перебувала під забороною. Радянські дослідження охоплювали тільки етнічний склад усього населення, без урахування особливостей етнічної структури окремих міст. Органи цензури не допускали оприлюднення результатів переписів за окремими населеними пунктами. Тому в сприйнятті етнічного складу урбаністичного середовища України, особливо східних та південних областей, досі зберігаються стереотипи радянської доби.

Етнічні процеси в сучасній Україні, попри загальні тенденції, відрізняються за поселенською мережею. Виділяється етнічний склад міських мешканців, насамперед за часткою українців. Для об'єктивного дослідження етнічного складу

населення України велике значення має аналіз етнічного середовища найбільших міст, зокрема Харкова – великого промислового та наукового центру, другого за чисельністю після столиці. Актуальність дослідження полягає також у тому, що ці питання висвітлювали тільки окремі науковці, та й то опосередковано. Хоч це парадоксально на перший погляд, найповніше етнічний склад Харкова (але у XIX ст.) проаналізував видатний український історик, академік Дмитро Іванович Багалій. У монографії «Історія Слобідської України», опублікованій 1918 р., один із розділів він назвав «Харків – яко українське місто». Характеризуючи національний склад мешканців Слобожанщини у першій половині XIX ст., історик вказував, що «український національний склад життя держався не тільки по селах, як тепер, а й по містах, городах, де його тепер дуже мало. Ми його бачимо навіть

у такому центральному місті як Харків. Населення котрого тепер так обрусіло, що мабуть більшість його й не знає, що колись Харків був чисто українським містом, а потім коли обрусів, частина його української інтелігенції, прихильна до народу, працювала над відродженням свого народу й бережно донесла це бажання до наших часів – до свого великого українського руху, котрий не тільки утворив, але й проводить у життя і національне, і політичне відродження усієї України, а разом з нею і Харкова з Слобожанщиною» [1, с. 210]. Однак унаслідок міграції та асиміляції в Російській імперії вже наприкінці XIX ст. українці становили меншість серед населення міста. У 20–30-ті рр. XX ст. в результаті масового переселення до Харкова селян українці знову відновили більшість. За радянських часів етнічний склад Харкова не досліджувався.

Етнічні процеси в урбаністичному середовищі України віддзеркалено у науковому доробку В. К. Борисенко [2], М. С. Дністрянського [3], В. Б. Євтуха [4], В. С. Крисаченка [5] та В. І. Наулка [6]. Дослідження етнічного складу населення Харківської обл. у другій половині XX ст., однак без розгляду етнічної структури обласного центру належить В. М. Скляру [7].

Головним джерелом для дослідження етнічної структури Харкова слугують матеріали переписів населення. Їхні

Таблиця 1. Етнічний склад населення Харкова в 1989 та 2001 рр.

	Кількість осіб			1989–2001 (%)
	1989	2001	1989–2001	
Все населення	1 593 970	1 449 871	–144 099	–9,04
українці	803 030	884 228	81 198	10,11
етнічні меншинні групи	790 937	548 343	–242 594	–30,67
росіяни	695 135	496 538	–198 597	–28,57
етнічні меншинні групи, крім росіян	95 802	51 805	–43 997	–45,92
євреї	47 885	11 176	–36 709	–76,66
білоруси	11 946	7 293	–4 653	–38,95
вірмени	5 960	7 214	1 254	21,04
азербайджанці	4 295	3 892	–403	–9,38
татари	4 582	3 190	–1 392	–30,38
грузини	2 510	2 839	329	13,11
в'єтнамці	35	2 406	2 371	у 68 р.
поляки	1 829	1 186	–643	–35,16
молдовани	1 777	987	–790	–44,46
араби	125	959	834	у 7,6 р
цигани	1 160	954	–206	–17,76
греки	1 026	775	–251	–24,46
болгари	1 005	764	–241	–23,98
китайці	34	730	696	у 21 р.
німці	522	637	115	22,03
узбеки	1 836	572	–1 264	–68,84
лезгини	649	510	–139	–21,42
представники інших меншинних груп	8 626	5 721	–2 905	–33,68

результати – найповніші та найдостовірніші статистичні матеріали для вивчення проблеми. Аналіз переписів 1989 та 2001 рр. дає можливість визначати основні тенденції в змінах етнічної структури мешканців міста на рубежі XX–XXI ст. На основі аналізу статистичних матеріалів переписів підготовлено таблиці (табл. 1 і 2). Дослідження проводилося за трьома напрямками: динаміка чисельності населення Харкова за етнічними ознаками; зміни частки українців та представників етнічних меншин серед меш-

Таблиця 2. Етнічна структура населення Харкова та територіальне розміщення в місті українців і представників етнічних меншинних груп (у %)

	Етнічна структура населення			Територіальне розміщення українців і представників етнічних меншинних груп		
	1989	2001	1989–2001	1989	2001	1989–2001
Все населення	100,00	100,00	0,00	3,09	3,00	–0,09
українці	50,38	60,99	10,61	2,14	2,35	0,21
етнічні меншинні групи	49,62	37,82	–11,80	5,64	5,12	–0,52
росіяни	43,61	34,25	–9,36	6,12	5,96	–0,16
етнічні меншинні групи, крім росіян	6,01	3,57	–2,44	3,58	2,19	–1,39
євреї	3,00	0,77	–2,23	9,84	10,79	0,95
білоруси	0,75	0,50	–0,25	2,71	2,64	–0,07
вірмени	0,37	0,50	0,13	11,00	7,22	–3,78
азербайджанці	0,27	0,27	0,00	11,62	8,61	–3,01
татари	0,29	0,22	–0,07	5,27	4,35	–0,92
грузини	0,16	0,19	0,03	10,66	8,30	–2,36
в'єтнамці	0,00	0,16	0,16	7,41	62,49	55,08
поляки	0,11	0,08	–0,03	0,83	0,82	–0,01
молдовани	0,11	0,07	–0,04	0,54	0,38	–0,16
араби	0,01	0,06	0,05	10,08	14,58	4,50
цигани	0,07	0,06	–0,01	2,42	2,00	–0,42
греки	0,06	0,05	–0,01	1,04	0,84	–0,20
болгари	0,06	0,05	–0,01	0,43	0,37	–0,06
китайці	0,00	0,05	0,05	5,00	32,98	27,98
німці	0,03	0,04	0,01	1,38	1,91	0,53
узбеки	0,11	0,04	–0,07	9,03	4,63	–4,40
лезгини	0,04	0,03	–0,01	13,49	11,73	–1,76
представники інших меншинних груп	0,54	0,39	–0,15	–	–	–
етнічне походження не встановлене	0,00	1,19	1,19	1,69	9,17	7,48

канців міста; територіальне розміщення в Харкові українців та представників меншинних груп.

Динаміка чисельності населення Харкова за етнічними ознаками. Загальна чисельність мешканців міста скоротилася з 1 593 970 осіб у 1989 р. до 1 449 871 в 2001 р., тобто на 144 099 осіб (9,04 %). За той самий час чисельність українців, навпаки, зросла на 81 198 осіб (10,11 %), з 803 030 до 884 228 осіб [8]. Те, що Україна здобула незалежність, сприяло відновленню природних етнічних процесів. Дисперсно розселені представники меншин, внаслідок поширення екзогамії (міжетнічних шлюбів), зазнають природної асиміляції в середовищі етнічної більшості. Частина осіб, які походили з екзогамних родин, насамперед українсько-російських, змінили етнічну самоідентифікацію на користь української. Тому, попри депопуляцію серед українців, внаслідок зміни самоідентифікації тих, хто раніше зараховував себе до меншин, передусім росіян, загальна чисельність українців за 1989–2001 рр. зросла не лише в Харкові, а й по всій Україні.

Сукупна чисельність етнічних меншинних груп у Харкові скоротилася за цей час на 242 594 особи (30,67 %), з 790 937 осіб у 1989 р. до 548 343 в 2001 р. Тобто, загальна кількість населення міста за 1989–2001 рр. зменшилася виключно за рахунок меншин. Найбільшою етнічною меншиною в Харкові, як і в усій Україні, залишаються росіяни. Втім, за 1989–2001 рр. їх поменшало на 198 597 осіб (22,57 %), з 895 135 до 496 538. Сукупна кількість меншинних груп, окрім росіян, за цей час скоротилася на 43 997 осіб (45,92 %), з 95 802 до 51 805 [8]. Отже, загальна чисельність етнічних меншин у місті скоротилася переважно за рахунок росіян. Їхня частка серед цього скорочення становила 81,86 %.

Напрями змін чисельності окремих етнічних груп за 1989–2001 рр. істотно відрізнялися. Зокрема, побільшало вірменів – на 1 254 осіб (21,04 %), з 5 960 до 7 214; грузинів – на 329 осіб (13,11 %), з 2 510 до 2 839; в'єтнамців – на 2 371 особу (у 68 разів), з 35 до 2 406; арабів – на 834 особи (у 7,7 рази), з 125 до 959; китайців – на 696 осіб (у 21,5 рази), з 34 до 730 [8]. Варто підкреслити, що приріст числа цих меншин досить великий у відносних показниках, але незначний – в абсолютних. Таке зростання стало результатом масового переселення до Харкова вихідців із Закавказзя та азійських країн.

Навпаки, за цей час найвідчутніше поменшало двох найчисленніших після росіян етнічних меншин Харкова: євреїв – на 36 709 осіб (76,66 %), білорусів – на 4 653 особи (38,95 %). Євреїв стало менше переважно внаслідок масової міграції, а білорусів – через асиміляцію. Скоротилася й чисельність інших груп: татар – на 1 392 особи (30,38 %), узбеків – на 1 264 особи (68,84 %), молдаван – на 790 осіб (44,46 %), азербайджанців – на 403 особи (9,38 %), греків – на 251 особу (24,46 %), болгар на 241 особу (23,98 %), циган – на 206 осіб (17,76 %), лезгинів – на 139 осіб (21,42 %), представників інших меншин – на 2 905 осіб (33,68 %) [8]. Кількість представників цих груп зменшилася через міграції, депопуляцію та асиміляцію.

Зміни частки українців та представників етнічних меншин серед мешканців міста. Частка українців становила серед усього населення Харкова у 1989 р. 50,38 %, а в 2001 р. вона зросла до 60,99 %, тобто на 10,61 %. Натомість, частка етнічних меншин у місті зменшилася за 1989–2001 рр. на 11,80 %, з 49,62 % до 37,82 %. При цьому рівень частки росіян серед мешканців Харкова скоротився з 43,61 % у 1989 р. до 34,25 % в 2001 р., тобто на 9,36 %.

Зменшилась і частка сукупної чисельності інших меншинних груп, окрім росіян, яка й так була досить незначною, з 6,01 % до 3,57 %, тобто на 2,44 % [9].

Етнічний склад Харкова кардинально змінився в результаті збільшення кількості українців і скорочення кількості меншинних груп у 1989–2001 рр. Тобто виявилася тенденція до зростання етнічної однорідності населення міста, на відміну від радянських часів, коли етнічний склад Харкова змінювався на користь росіян, а частка українців неухильно скорочувалася через етнічну асиміляцію (зросійщення).

Серед усіх меншин, окрім росіян, за 1989–2001 рр. найістотніше зменшилась частка євреїв – на 2,23 %, з 3,00 % до 0,77 %, за рахунок інтенсивного скорочення чисельності. Поменшала частка білорусів – на 0,25 %, з 0,75 % до 0,50 %, молдаван – на 0,04 %, з 0,11 % до 0,07 %, татар – на 0,07 %, з 0,29 % до 0,22 %, поляків – на 0,03 %, з 0,11 до 0,08 %, узбеків – на 0,07 %, з 0,11 до 0,04 %, лезгинів – на 0,01 %, з 0,04 % до 0,03 %, циган – на 0,01 %, з 0,07 % до 0,06 % [9]. Навпаки, зросла частка вірменів – на 0,13 %, з 0,37 % до 0,50 %, грузинів – на 0,03 %, з 0,16 % до 0,19 %, в'єтнамців – на 0,16 % з 0,00 % до 0,16 %, арабів – на 0,05 %, з 0,01 % до 0,06 %, китайців – на 0,05 %, з 0,00 % до 0,05 %. Не змінилася лише частка азербайджанців – 0,27 % [8]. Отже, зростали частки тих меншин, чисельність яких збільшувалася за рахунок міграції – вихідців із Закавказзя та країн Азії. Таким чином, в етнічному складі мешканців Харкова більшість становлять українці. Доволі значною залишається частка лише однієї меншини – росіян. Частка представників кожної іншої меншини досить незначна: від 0,03 – лезгини до 0,77 – євреї [9].

Територіальне розміщення в Харкові українців та представників меншинних груп. За ступенем концентрації в Харкові окремі етнічні групи суттєво відрізнялися. В місті мешкає кожен 33-й мешканець України та кожен 42-й українець. Харків став місцем зосередження в Україні новітніх меншин – мігрантів. Дві третини загальної кількості в'єтнамців в Україні проживало в цьому місті. У Харкові мешкав кожен третій китаєць, кожен сьомий араб, кожен дев'ятий лезгин, кожен дванадцятий азербайджанець, кожен чотирнадцятий вірменин в Україні. Доволі багато в місті сконцентрувалося євреїв (кожен дев'ятий) та росіян (кожен сімнадцятий). За ступенем концентрації в місті представники двох останніх меншин істотно переважали українців [9].

Отже, аналіз статистичних матеріалів переписів населення 1989 та 2001 рр. дав змогу виявити основні тенденції у змінах етнічного складу мешканців Харкова. Визначальною ознакою цих змін стало зростання кількості українців на тлі скорочення сукупної чисельності етнічних меншин. Протилежні напрями змін чисельності українців та меншинних груп призвели до зміни етнічного складу населення міста на користь українців. Інтенсивно впала чисельність росіян, євреїв та білорусів. Навпаки, побільшало (за рахунок мігрантів) вихідців із Закавказзя та країн Азії, хоча в абсолютних показниках цей приріст доволі незначний. За рахунок міграцій Харків став одним з осередків територіального розміщення в Україні нових груп переселенців. Однак, попри депопуляцію та появу нових мігрантів, більшість населення Харкова становлять українці.

1. Багалій Д. І. Історія Слобідської України / Д. І. Багалій. – Харків: Дельта, 1993. – 255 с. 2. Борисенко В. К. Етнічний склад населення України / В. К. Борисенко // Українська етнологія. – К.: Либідь, 2007. – С. 60–69. 3. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М. С. Дністрянський. – Львів: Літопис, 2006. – 490 с.

4. Євтух В. Б. Етнонаціональна структура українського суспільства: довідник / В. Б. Євтух, В. П. Трошинський, К. Ю. Галушко, К. О. Чернова. – К.: Наук. думка, 2004. – 344 с. 5. Крисаченко В. С. Етнічна палітра сучасного українського соціуму / В. С. Крисаченко // Український соціум. – К.: НІСД, 2005. – С. 188–217. 6. Наулко В. І. Динаміка етнічного складу населення України

в ХХ ст. / В. І. Наулко // Етнонаціональні процеси в Україні: історія та сучасність. – К.: Гол. спец. ред. літ. мовами нац. меншин України, 2001. – С. 46–69. 7. Скляр В. Етнодемографічні процеси в Харківській області (1959–2001 рр.) / В. Скляр // Матеріали до української етнології. 36. наук. праць. – К.: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2004. – Вип. 4 (7). – С. 131–143.

Тетяна Трегубенко

Здобутки українського музичного мистецтва в містах Російської держави (на матеріалах другої половини XVII–XVIII ст.)

В статті характеризується діяльність українських композиторів і співаків в столичних та периферійних містах Російської держави.

The activity of the Ukrainian composers and singers in the capital as well as in the peripheral cities of the Russian state is characterized in the article.

Середина XVII ст. стала зламним періодом в історії українського народу. Після Переяславської угоди 1654 р. значна територія сучасної України увійшла до складу Російської держави (Московського царства). Від того часу за велінням московських урядових кіл розпочався «відтік умів» – українських освітніх і церковних діячів, які зіграли роль інтелектуальних донорів для збагачення єдиновірної, але культурно відсталішої Росії.

Загальновідомо, що українська музична культура досягла в XVII ст. високого рівня розвитку. Завдяки діяльності монастирських і парафіяльних церковних шкіл, де готували фахових співаків, регентів і композиторів, активно розвивалася хорова співоча культура. Утверджувався київський наспів, багатоголосний партесний спів і київська система нотації. У другій половині XVII ст. цей стиль поступово починає ширитися в Москві. Спочатку московські церковні кола чинили цьому спротив, але завдяки клопотанням патріарха Никона, який мав велику нотну бібліотеку з українських творів і цінував українську культуру, згідно з указом царя Олексія Михайловича партесний спів було запроваджено як обов'язковий в усіх церквах Росії. Слід також зазначити, що перший московський нотний кодекс 1652 р. був написаний саме за допомогою київської нотної системи.

Відзначаючи, що тематика культурного, у тому числі й музичного впливу України як основного джерела музичних кадрів для Росії, і передусім для імператорського двору, достатньо добре опрацьована істориками й мистецтвознавцями, метою даної статті було віднайти матеріали, які ілюструють здобутки української музичної культури не лише в столичних, а й у периферійних містах Російської держави, де вона зосереджувалася при архієрейських домах.

Відомо багатьох українських композиторів і співаків, музична діяльність яких розвивалася в Росії. Серед них – видатний український громадський і церковний діяч, вихованець Києво-Могилянської академії, письменник і проповідник Симеон Полоцький, який був домашнім вчителем царевичів Федора й Олексія, а потім – царівни Софії. Він переклав силабічним віршем популярні в духовній ліриці псалми Давида. Музику до цього «Римованого Псалтиря» написав Василь Тітов. Російська критика вважає цей «Псалтир» початком світської вокальної музики в Росії.

Активним пропагандистом нової церковної музики в Росії був киянин Микола Дилецький. Його «Музыкальная грамматика албо идея грамматики музыкальной» стала першою в Росії ґрунтовною музично-теоретичною працею, практичним посібником для композиторів, теоретиків та вчителів співу. Праця відома в кількох рукописних списках з 1675 р., а в 1679 р. була перекладена на російську мову

з додатками Іоаннікія Корнєєва і стала головною підмогою для всіх російських композиторів.

Окрім відомих композиторів А. Веделя, Д. Бортнянського і М. Березовського, існує цілий ряд маловідомих, або й зовсім невідомих українських діячів, які зробили значний внесок в розвиток російської музичної культури. Вони приїжджали до Росії або за викликами царських чи інших вельможних осіб, або у супроводі вищого українського духовенства, яке прибувало до столиці для вирішення тих чи інших питань. Так, 1680 р. намісник Києво-Печерської лаври Варлаам Ясинський взяв із собою в поїздку до Москви кілька монахів, 13 слуг і трьох співаків [11, с. 355].

Найбільшим музичним осередком в Росії був царський двір. За Петра I та після нього вихідці з України вважалися кращими альтами і дискантами в Росії. До середини XVIII ст. щорічно до Санкт-Петербурга прибувало не менше десяти співаків тільки за замовленням імператорського двору. Прихильність Петра I до співаків-малоросів виявилася іще на початку його царювання. Вперше приїхавши до Києва 1706 р., Петро I був зачарований голосом 8-річного учня Києво-Могилянської академії Тихона Щербацького, і забрав його до свого придворного хору. Співав він там, поки не втратив голос, після чого повернувся в Україну для закінчення курсу навчання, а в майбутньому став Київським митрополитом. Відомо також, що 22 лютого 1702 р. були відпущені на Україну для зустрічі з рідними співаки Федір Воронков, Йосиф Семенов і 4 їхні товариші. В своїй чолобитній вони заявили, що давно не бачили родичів, оскільки їх забрали «въ прошлых годахъ» з різних міст згідно з царським указом [11, с. 821].

Були співаки-українці і у дружини Петра I, цариці Катерини Олексіївни. У неї була своя капела «з регентом хоральної музики» та «хрестовим дяком» Іваном Поповським. З цим регентом гетьман Скоропадський 25 серпня 1714 р. відрядив з Глухова до двору цариці 5 співаків – баса, тенора і трьох «хлопцевъ». Мабуть, цей самий Поповський був відряджений у 1718 р. до Малоросії для нового набору співаків. Відомий ще співак цариці Леонтій Ливчинський (з 1721 р.), що жив раніше у переяславського єпископа Кирила Шумлянського, а потім навчав співаків у війську полковника Василя Салтикова [11, с. 822]. Своєї симпатії до української музики цариця Катерина Олексіївна не змінила й після смерті Петра I, хоча майже вдвічі зменшила кількість хористів (з 44 до 24 осіб у 1726 р.). З відомих співаків цього періоду можна назвати Лук'яна, з яким підтримував стосунки син гетьмана Павло Данилович Апостол (1725 р.) [5, с. 125, 133].

В 1754 р. був взятий як співак до двору студент богослов'я Києво-Могилянської академії Кирило Флоринський – з ініціативи графині Маври Єгорівни Шувалової. Того ж року ієромонах Софроній просив архімандрита Києво-Печерської